

PROMIŠLJANJA O BUDUĆNOSTI VELE LUKE

Zvonko Maričić, Vela Luka
Ulica 3, br. 1

Opaska uredništva: Godine 2005. po javnom prezentiranju Prijedloga Prostornog plana uređenja općine Vela Luka, kao i 2008. na javni poziv Općine Vela Luka, prof. Zvonko Maričić se odazvao i zapisao svoju viziju buduće Vele Luke. Četrnaest godina poslije značajan dio njegovog teksta i dalje je aktualan, te smo ga na inicijativu autora priredili za tisak.

Nešto o gospodarstvu

Među Velolučanima prevladava uvjerenje da je, što se našeg mjesta tiče, poljoprivreda kao značajna gospodarska grana više-manje zauvijek mrtva. S tim se teško složiti. Po mom, i ne samo mom uvjerenju, dolaze nova vremena koja nas sve više podsjećaju na stare, tijekom desetljeća zaboravljene vrijednosti, među inima i materijalne. Mislim prije svega na izvrsne poljoprivredne velolučke i dalmatinske proizvode, maslinovo ulje, grožđe i vino, ali i na smokve i još poneke, možda već skoro sasvim zaboravljene.

Uvjeran sam da će uskorošnji ili budući vlasnici manjih velolučkih obiteljskih hotela biti sretni, ne manje nego njihovi gosti, kad ih budu častili velolučkim vinom i grožđem sazrelim u vinogradima na poznatim prisojnim stranama. Onoliko dobro koliko prema gostima budu pouzdani, bit će toliko dobro i plaćeni. A vino, pravo, s prisojnih brdskih strana, kao i uostalom i smokve, nisu samo eliksir i delicije, već čist lijek, nepatvoreno čisto zdravlje (Sastavljač ovih redaka osjetio je to na svojoj vlastitoj koži kada se od 1951., u popriličnoj oskudici prehrambenih namirnica, liječio od tbc infiltrata na lijevom krilu pluća. Uvjeran je da ga je

spasilo vino, ono iz tadašnjeg vinograda u Giči). Toliko o poljoprivredi.

Ribarstvo i prerada ribe, brodogradnja i turizam za Luku i po mom mišljenju ostaju neupitni. Samo, kakvi? Po sadržaju i opsegu uvjeren sam posve drukčiji nego proteklih desetljeća. To će temeljito projektirati i programirati stručnjaci, ali će poticaj i konačnu provedbu ipak morati poduzeti Velolučani. Sigurno je međutim, da se u proteklom razdoblju u svemu tome u Veloj Luci mnogo upropastilo, ali i dosta propustilo. Ne mislim samo na Greben i Jadranku. Oni su, kako su prvotno bili zamišljeni (mnogima nostalgična), manje-više ipak neminovna prošlost. Ali što se tiče male brodogradnje u stakloplastici, ili u drvu, može se utvrditi da uspješni pogoni i manje tvornice proteklih godina niču i rastu diljem Hrvatske. I, što je poseban kuriozitet, u više primjera stručne poslove u njima izvode i rade

U Veloj Luci je danas gotovo ništa. A Vela Luka je imala i stručnjake iiskusne radnike. Jesu li nedostajali poticaji, poduzetnički duh, jedno i drugo, ili što treće? U svakom slučaju tužno, iako ne bi trebalo biti i obeshrabrujuće. Dolaze nova vremena, a nadamo se, stasaju i novi mladi ljudi.

iskusni Velolučani. U Veloj Luci je danas gotovo ništa. A Vela Luka je imala i stručnjake i iskusne radnike. Jesu li nedostajali poticaji, poduzetnički duh, jedno i drugo, ili što treće? Ili i jedno i drugo i treće?! U svakom slučaju tužno, iako ne bi trebalo biti i obeshrabrujuće. Dolaze nova vremena, a nadamo se, stasaju i novi mladi ljudi. S ribarstvom je nešto bolje. Ali, ako drugi, s preradom ribe mogu prosperirati i zarađivati, zašto to ne bi, na svoj način mogla i Vela Luka?

S elektronikom Vela Luka ima također nekakvo, ne baš blistavo, ali ipak nekakvo iskustvo. Što će biti u budućnosti, to tek visoki stručnjaci mogu nazreti ili nešto malo jasnije predvidjeti. Čini mi se (zapravo to više osjećam) kako ni nju ne bi trebalo potpuno napustiti. Naime, sjećam se kako je jedan bivši, a 1980-ih mladi ministar znanosti u tadašnjoj Vladi SRH, prije nekog vremena argumentirano uvjeravao javnost da će se nove tehnologije zasnovane na računarskoj znanosti u Hrvatskoj razvijati upravo u njezinim južnim primorskim i otočkim predjelima. To je potkrepljivao i tvrdnjama da su se spomenute tehnologije razvijale i najviše domete postigle u toplim krajevima poput kalifornijske Silicijske doline.

Za sve spomenuto, kao i uspješno moderno zanatstvo i našem mjestu su potrebni dobro obrazovani, temeljito i moderno educirani novi mladi ljudi, osviješćeni, nadahnuti poduzetničkim duhom kao i vizijom vlastitog i obiteljskog napretka u Veloj Luci i skupa s Velom Lukom.

Obrazovanje, znanost, infrastruktura, turizam...

Pri kraju prethodnog odjeljka najavljeno je ono o čemu se posljednjih nekoliko desetljeća i u našoj zemlji sve više govori i ističe. To je uloga znanosti i novih, modernih tehnologija u stvaranju svestranog napretka: obilja, sretnijeg života pojedinca, obitelji pa i društva (i svijeta kao cjeline). Znanosti, kao što je poznato, nema bez dobrog odgoja, obrazovanja, educiranja, i, naravno, odgovarajuće infrastrukture; nužne materijalne podloge te odgovarajuće društvene potpore (pozitivnog odgovarajućeg okruženja, ozračja, klime). Za pravi, istinski i trajni napredak potrebni su svi spomenuti faktori. Naime, samo se usklađenim djelovanjem na zajednički postavljenom cilju učinci sinergijom umnažaju.

I u nas, kao i svugdje, odgoj i obrazovanje su problemi od postanka mjesta. U proteklim desetljećima do kojih više ne dopire pamćenje najstarijih Velolučana, iskoraci, ili pokušaji iskoraka (odnosno ključne točke, kako bi rekli pojedini metodologičari) zbivali su se 1920-ih. Tada su u mjestu osnovani: Građanska škola (1926.) te Dječje zabavište (1928.). Nešto slično, sa sličnim nakanama pokušalo se i potkraj 1960-ih i početkom 1970-ih. Ovo drugo, to treba istaknuti, zbivalo se u doba, kako se obično kaže, Hrvatskog proljeća.

I jedno i drugo imalo je i te kako smisla. Građanska škola i Dječje zabavište, u svoje doba puno su pridonijeli Velolučanima i Veloj Luci. Drugi je bio dobar pokušaj. Da li baš sasvim i koliko uspješan? Prvotna mu je zamisao bila da se za buduće, i te kako opravdane potrebe Osnovne škole i Vrtića pridobije tada još privatna zemljišna čestica istočno od školske zgrade, čestica i zgrada-ativačnica Poljoprivredne zadruge Vela Luka. Tako bi se novim terenom te, od njega uskim hodnikom spojile Osnovna škola i Zabavište (koje su tada upravno bile jedna cjelina). Na tom slobodnom zemljištu, uključujući i etivačnicu, uz odgovarajuće moderne projekte i programe bilo je moguće osigurati prostore za različite sadržaje i djelatnosti nove moderne Osnovne škole. Ovaj pokušaj nije uspio. Ili, uspio je tek toliko da za kratko vrijeme (u najboljem slučaju za 20-30 godina) omogući relativno normalan, redovan rad Škole.

Današnja zgrada Osnovne škole građena je pred stotinjak godina prema tadašnjim potrebama i s izgledima da posluži narednih pedesetak godina. I služila je odlično. U mom djetinjstvu i djetinjstvu onih koji su je pohađali sve do pred šezdesetak godina, bila je još uvijek, do određene mjere, primjerena tadašnjim potrebama. Ulazilo se u nju kroz dvojna široka vrata, uz prizemne hodnike i dvama gornjima sa stubištima. Do otvora ulaznih vrata, učenici su čekali do točno 15 minuta prije početka nastave. Igrali su se sa zapadne strane ispred pročelja školske zgrade, u slobodnom predvorju koji se prostirao dijelom betoniranim šetalištem, a dijelom širokim dugim neasfaltiranim prostorom uz samu obalu (bez mase automobila i motora, već s malim perivojima i drvoredom borova i pokojom češvinom, te samo s pokojim tovarom ili mazgom koji su skupa s vlasnicima odlazili u baščinu ili se

s nje vraćali). Današnje školsko dvorište bilo je više dvorište obitelji nastavnika koji su u prizemlju stanovali, te, uz to, jedno vrijeme, kao prostor školske kuhinje Podmlatka Crvenog križa. Bilo je još i tada gotovo idilično. Škola, školska zgrada, u velolučkom okruženju, još uvijek je mogla djelovati i djelovala je ne samo kao ljepotica, već pomalo i kao bahata ljepotica. I služila je svrsi.

Danas je posve drukčije. Nekad tako ugodnog predvorja, sa zapadne strane prema morskoj obali za učenike i školu više nepovratno nema. Rekonstrukcijom kakva je 1969./70. izvedena, školska zgrada ne samo da nije dobila, već je, po mom uvjerenju, izgubila, i to dosta, na protočnosti, ali i na statičnosti (i sigurnosti), na funkcionalnosti. Izvanjski zgrada je još uvijek, i ostat će lijepa, ukras i jedan od simbola mjesta. Ali za školu, s obzirom na sve izneseno, i bez obzira što učinili i koliko se trudili, ona ipak ostaje oronula starica. Kako, na primjer, s njom i u njoj organizirati cjelodnevni boravak i razne vidove nastavnih, izvannastavnih te dijelom i izvanškolskih djelatnosti moderne, osnovnoškolske odgojno-obrazovne institucije? Uostalom, sjećam se da je još 1968.–1969. bilo zamisli da se s izgradnjom dvorana i škole započne na slobodnom zemljištu, na ledini.

Na temelju iznesenog mislim da je više nego opravdano što je Općina u svojim planovima bila predviđjela izgradnju novog kompleksa školskih zgrada za odgojno-obrazovne zavode (za osnovno kao i srednje obrazovanje, ali, možda, i posebno, za educiranje i cjeloživotno obrazovanje odraslih). Još 1990-ih predlagao sam tadašnjem općinskom načelniku da se izgradi nova škola na relativno prostranom terenu ispod Vatrogasnog doma do puta koji se od Žuvela i Miroševića (u Docu) proteže prema putu s alejom čempresa što vodi prema groblju. Bio sam uvjeren da za potrebe daljnjeg razvoja samo Osnovne škole tu može biti dovoljno slobodnog prostora. Eventualna neugoda zbog blizine groblja trebala se neutralizirati dvo ili trorednim bedemom domaćih stabala. Poslije su, u mandatu idućeg načelnika, postavljeni planovi o gradnji školskog centra na Močnom laz, uz izgrađenu višenamjensku školsku zgradu. Složio sam se da je to ne samo dobro, nego i vrlo hrabro. To je značilo mnogo više nego sam ja prije zamišljao i predlagao. Znači jednu novu perspektivu. Šire

gledajući to bi se trebalo uklopiti u jednu zaista hrabru, dalekosežnu novu viziju razvitka Vele Luke.

Mislim da vizija razvitka Vele Luke pa tako i središta određenog za odgoj, obrazovanje i permanentno educiranje Velolučana, pretpostavlja postupno rješavanje niza nekih već danas urgentnih i akutnih problema koji pritišću Velu Luku i Velolučane, a isto tako i njihove goste. Mislim prije svega na prometnice, prostorne komunikacije, ali i na infrastrukturu u najširem smislu. Mogu se složiti s lokacijom odgojno-obrazovnog središta Vele Luke na Močnom laz. Ali, s obzirom na „blatinu“ i sl. atmosferilije, oko svakog takvog objekta bit će, po

Mislim da treba već jednom vrlo ozbiljno i studiozno riješiti superurgentan problem prometa ulicama. Pritom treba gledati naprijed, biti neosjetljiv na prigovore kratkovidnih i uskogrudnih. Svaka od velolučkih ulica, osim možda glavne, treba biti jednosmjerna. Ipak, prije je neophodno imenovanje ulica; da svaka ima lako pamtljiv i shvatljiv naziv. Dosadašnji brojevi to nisu i ništa ne znače.

mom mišljenju, potrebni spomenuti dvo ili troredni bedemi stabala. Negdje u njihovoj neposrednoj blizini, ne samo radi škole, već i inače, za urgentne potrebe Vele Luke i Velolučana mislim da su nužni, skoro i prije od zgrada ili svakako usporedo s njima, i nova, moderna i prostrana parkirališta. Potrebno ih je, uostalom, u svim dijelovima Vele Luke. Isto tako, zapravo još urgentnije od parkirališta, mislim da treba već jednom vrlo ozbiljno i studiozno pristupiti rješavanju i, s dobrom voljom, za više desetljeća riješiti superurgentan problem prometa velolučkim ulicama. Pritom oni koji vode Velu Luku

i koji ih podržavaju trebaju gledati naprijed, biti i super hrabri, i vidoviti, ali, ako je potrebno, i sasvim neosjetljivi na prigovore kratkovidnih, sebičnih i uskogrudnih. Po mom uvjerenju svaka od velolučkih ulica, osim možda glavne, što spaja središte mjesta, trajektno pristanište s glavnom otopčkom cestom, trebaju biti jednosmjerne. Pritom nije potrebno jako mnogo; u prvom redu dobra volja i odlučnost da se ide do kraja.

Ipak, po mom dubokom uvjerenju, prije odluke o jednosmjernosti neophodno je imenovanje ulica; da svaka ima lako pamtljiv, što logičniji i lako shvatljiv naziv. Dosadašnji brojevi to nisu i ništa ne znače; oni nikad neće niti mogu zaživjeti. Možebitne (političko-ideološke i slične) prijepore u nazivlju ulica lako je izbjeći; recimo klauzulom da nijedna ne smije nositi ime niti jedne osobe ako nije prošlo najmanje 50 godina od smrti te osobe (to sam svojedobno već predlagao).

Kad sam se već dotakao lokalnih prometnica želim istaknuti još nekoliko napomena. Što se tiče sjeverne zaobilaznice (koja potpada pod županijske ceste) mislim da bi se trebala protezati ne samo do negdje ispred uvale Gradina, već gotovo do samog najzapadnijeg rta Privale. Osim sjeverozapadne zaobilaznice, slično uređenu i rangiranu (kao županijsku cestu) trebalo bi provesti i do krajnjih jugozapadnih predjela Vele Luke (naravno s predviđenim ciljevima za infrastrukturne poveznice, kao što mi se čini da se planira i uz sjeverozapadnu).

A budući da su prometnice radi prometa, iz više razloga potrebno je uspostaviti lokalni autobusni prijevoz koji bi trebao povezivati sve već spomenute velolučke predjele (u Blatu je slično već dobro uhodano). U početku bi to moglo biti dva ili tri puta dnevno, a poslije ovisno o potrebi i godišnjem dobu. Sve ovo ističem bez obzira na više nego prekobrojne i nerijetko nepotrebne osobne automobile. Autobusna povezanost potrebna je, uz praktične razloge, ne manje i kao pothvat koji bi postupno trebao pridonijeti daljnjoj, do sada rekao bih slabašnoj integraciji Luke i njezinih mještana. Pridonosila bi razvijanju njihove vezanosti uz Luku i Lučane, u početku interesne, ali tijekom vremena i sve jačoj emotivnoj i duhovnoj vezanosti uz Velu Luku. Kolikogod danas to još izgledalo romantično i iluzorno, u mnogim mjestima se sasvim jasno vidi, a vrijeme će i nama pokazati, da bez privrženosti

mjestu, nema i ne može biti pravog napretka kao ni sretnog života ni suživota.

Za nadati se da ćemo i dalje zadržavati drugu poziciju po broju stanovnika na jadranskim otocima. No isto tako ti stanovnici ograničeni su jednom od najmanjih površina općinskog teritorija, dvostruko manjom od susjedne općine Blato. S pravom se postavlja pitanje od čega će živjeti velolučki narod. Za razliku od mnogih drugih poljoprivredno-ribarskih otočkih mjesta, Vela Luka, ako pučanstvom nije napredovala, barem je u proteklih stotinjak godina uspjela zadržati većinu svojih stanovnika. Koji vode ovu državu i brinu o njezinoj budućnosti tome bi se trebali diviti te za potrebe Vele Luke i iz tog razloga imati više razumijevanja. Sve velolučke stranke, velolučki uglednici i svi i najskromniji njezini pripadnici i prijatelji u svim krajevima trebali bi željeti, htjeti i izboriti se da se Privala demilitarizira iz najjednostavnijeg razloga: da bi se održala Vela Luka i njezinim građanima omogućio rad i pristojan opstanak. Po mom mišljenju, Privala bi se, uz prethodne stručne i studiozno izrađene projekte i programe, mogla zamisliti sa, recimo, 7-8 obiteljskih hotela, ali i slobodnim prostorom za parkirališta, ne samo ona uz obiteljske hotele, već i poseban, veći, javni, za Velolučane i turiste (obiteljski hotel može predstavljati i skup sadržajno povezanih manjih, prizemnih kuća, ili s jednim katom). Prostori za obiteljske hotele trebalo bi, uz koncesiju od 50-ak godina, uz realne i uzajamno korisne ugovore, iz niza opravdanih razloga, ustupiti poduzetnim Velolučanima. Slično kao s Privalom moglo bi se učiniti i s Proizdom (naravno sve u skladu s pravilima o uređenju i čuvanju prirode i ljudskog okoliša).

Kad je već riječ o turizmu i obiteljskim hotelima, slično bi se moglo riješiti i s velolučkim južnim, odnosno jugozapadnim područjima, sve tamo od Triporata, Šakanj-rata pa sve negdje do blizu Vranina. Bez obzira na sadašnje stanje i tretiranje, uz koncesije na općinskom, odnosno državnom zemljištu, i opet, naravno, u skladu s odgovarajućim intencijama i pravilima, i tu bi se moralo naći rješenje za razvitak perspektivnog obiteljskog turizma (manjih obiteljskih hotela) i opet prvenstveno Velolučana. Obiteljske hotele, uz odgovarajuću, ako je potrebno i strogu kontrolu i inspekciju, trebalo bi dopustiti i na još pokojim prikladnim velolučkim predjelima.

Uvjeren sam, kako bi za Velu Luku bilo vrlo vrijedno i korisno, da, držeći se temeljne zamisli Ricarda Porroa, odgovarajući stručnjaci, do u detalje završe projekt sa stambenim kućama, popratnim objektima (trgovima, trgovinama, ugostiteljskim objektima i svom infrastrukturom) na zapadnim padinama Vranca.

Prisjećajući se Susreta likovnih umjetnika 1968.–1972., osobito s današnje distance čini se da je apsolutno najvrednije od svega tada napravljenog i predstavljenog bila maketa prijedloga turističkog rješenja, izgradnje i korištenja zapadnih padina poluotočica Vranac, što ga je izradio arhitekt Ricardo Porro. Uvjeren sam, kako bi za Velu Luku bilo vrlo vrijedno i korisno, da, držeći se Porrove temeljne zamisli, odgovarajući stručnjaci, do u detalje završe projekt sa stambenim kućama, popratnim objektima (trgovima, trgovinama, ugostiteljskim objektima i svom infrastrukturom). Zatim bi se moglo motivirati pojedince, u prvom redu Velolučane, da ih izgrade, strogo se držeći izvedbenih projekata, na korist svoju i Vele Luke. Po onome kako sam ja vidio makete umjetnika i shvatio njegove zamisli, nijedna kuća – objekt ne bi smio biti viši od recimo osrednjeg ili čak nešto nižeg rogača, masline, česmone i sličnih jadranskih biljnih kultura. Isto tako, čini mi se da nijedan od tih objekata ne bi smio imati više od 100 m², dok bi se perivoj, odnosno raslinje oko njega moglo prostirati do oko 1000 m².

Kad je riječ o turizmu, uz Velu spilu, mislim da bi vrh Huma, bivšu mornaričku postaju i prostor oko nje (i do nje), trebalo drukčije i jače realizirati. Trebao bi služiti kao vrijedno izletišta i jedna od rekreativnih točaka sadašnjih i budućih Velolučana, ali i brojnih turista. Da su takve, rekreativne točke iz niza razloga potrebne i samim mještanima, znali

su i naši stari. To vrlo lijepo osvjetljava i jedan podatak iz 1850-ih. Iz nekih starih papira što ih je tih godina kao svoje planove, svoju viziju, pisao prvi velolučki župnik don Petar Joković, vidi se kako je kao poveznicu, kao integrativni faktor Vele Luke i Velolučana, predviđao i želio da se manje crkvice-kapele izgrade na vrhovima brda Vranac, Mrki rat te na Pinskom ratu. Plan mu se nije ispunio. Život je učinio svoje, ali je njegova želja, iz više razloga, imala itekako smisla.

Još nekoliko kraćih napomena

Najprije par riječi o grbu i zastavi. Svojevremeno je pri Općini bila (slično kao i za nazivlje ulica) osnovana Komisija za sprovođenje natječaja i svih priprema za podnošenje prijedloga Općinskom vijeću na usvajanje bitnih općinskih simbola: grba i zastave. Imao sam čast biti predsjednikom te Komisije. Bilo je, a i nakon objavljenog natječaja pristiglo je, različitih prijedloga i zamisli. Moje je čvrsto uvjerenje bilo da je od osnutka Općine Vela Luka imala svoj sasvim prikladan i vrlo primjeren simbol: golubicu, za koju sam i na svečanoj sjednici Općinskog vijeća bio istaknuo da nama jest i ostaje zauvijek velolučka, iako je inače svačija, univerzalna i vječna. Prvenstveno iz tih razloga, da kao simboli i grb Vele Luke ostane sama i čista golubica (s maslinovom grančicom i na plavoj pozadini), u poplavi različitih prijedloga, dogodilo se da je golubica na Općinskom vijeću prihvaćena, ali, nažalost, likovno (to se odmah znalo) ne baš uspješno riješena. Sastavljač ovih redaka pokušao je u nekoliko navrata posredno potaknuti autora prihvaćenog rješenja da ponudi primjerenije likovno rješenje. Znam da poticaj nije prihvatio. Zato mi se čini da Općina, kao što je to činila i 1990-ih, sama provede postupak za što je moguće prihvatljivije, atraktivnije i Veloj Luci kao i našoj golubici dostojno likovno rješenje.

Dalje, imajući u obzir neke grube (često sasvim interesno sebične i neetične) karakteristike neumitne nadolazeće globalizacije, već njezine moguće dobre strane (primjerice produbljenje i proširenje ljudskosti), predlažem da se na odgovarajuće načine proširi i produbi sjećanje Vele Luke na neka značajna zbivanja iz prošlosti mjesta i njegova puka. Mislim prije svega na boravak progonjenih Židova u Veloj Luci, odnos Velolučana

prema njima kao i veze, koje bi se iz više razloga mogle i imale smisla produbiti. Zato, ali i inače, radi nas samih, bilo bi dobro to podsjećanje i vidljivo istaknuti (spomen-ploče na groblju, ali i posmrtna obilježja na grobovima, zatim posebne muzejske zbirke i sl.). Drugo, ne manje značajno je sjećanje Vele Luke na El Shatt, na zbjeg Velolučana u Sinajskoj pustinji. Slično, i još više trebalo bi se i ovo predstaviti sadašnjoj i budućoj Veloj Luci, ali i drugima. Tako bi Vela Luka potakla, osvježila i pojačala svoje veze s moćnim svijetom. S jedne strane Židovima u Izraelu i diljem zemaljske kugle, a isto tako, s druge strane, s Egiptom i arapskim svijetom (ne sa suprotstavljenima: judaizmom i islamizmom, već sekularno i humanistički, na dobrobit svih, orijentiranim skupinama i lobijima). Nije isključeno, već naprotiv vrlo moguće, da bi se jednom Veloj Luci, uz njezinu dobru volju i vlastitu poduzetnost, to moglo uzvratiti na njezinu dobrobit. Slično, Vela Luka ne bi smjela zaboraviti ni veze s Donjim Miholjcem kojega su se građani u nekoliko navrata (1932.–1935., u ratu kao i iza rata 1948.–1953.), pokazali kao istinski prijatelji Vele Luke. Daljnje veze s iseljenim Velolučanima, pa tako i s onima u Anacortesu, razumije se ostaju neupitne.

Želim podsjetiti na još neke značajne posebnosti Vele Luke. Tijekom njezinog nastajanja i razvitka iskrsavale su iz prošlosti naših ljudi ili se među njima rađale, neke manje-više duhovne vrijednosti. One su se stjecajem prošlosti, daljnjeg života i događanja u Veloj Luci, značajnim simbolima, svetkovinama i igrama tijekom vremena ukorjenjivale, potvrđivale te sve jače osvješćivale. Ima ih nekoliko vrlo prepoznatljivih koje su i danas sasvim i sve više velolučke. To su: 1. svibnja (Prvi od maja), Sveti Josip, golubica, 22. travnja, velolučka kumpanija i dr. Kuriozitet je međutim u tome što su sve, reklo bi se, prirodno i spontano nastale i prihvaćene u Veloj Luci, ali su sve po svom značenju ili bile, ili stjecajem različitih okolnosti, neovisno o Veloj Luci, postale simbolične i u širem, neke i u svjetskom značenju.

Prvi od maja slavio se u Veloj Luci daleko prije nego se počeo slaviti kao Međunarodni praznik rada, i to kao proslava i pozdrav rađanju novog života. Sveti Josip je postao zaštitnik Vele Luke, ali neovisno o tome (barem u Veloj Luci o tome nisu znali ni spominjali), također je poseban zaštitnik

Hrvata i Hrvatske. Golubica, opće je poznati simbol čitavog svijeta. Dan 22. travnja je (daleko poslije 1944.) proglašen za Dan planeta zemlje. Kumpanija je, iako također velolučka, ipak, ne samo to, već je i korčulanska u širem smislu, a kao mačevalačka igra s korijenima i u davnom europskom životu i zbivanjima.

Nekoliko riječi o općinskim priznanjima za životno djelo. Kako je zamišljeno i kako se od donošenje odluke pa sve do danas prakticira, mislim da ne znače baš jako mnogo. Dobitnicima još možda i znače, ali drugima, pa ni Općinskom vijeću ne baš. Možda nešto malo ispunjeno aktivnostima pred i u vrijeme dodjele, i to bi otprilike bilo sve. Međutim, ako već postoji i ako se dodjeljuje, radi Općine, Općinskog vijeća kao institucije, radi njihova dostojanstva i ugleda, mislim da bi, najmanje što se može, jednom godišnje trebalo sazvati te ljude, razgovarati s njima, izmijeniti mišljenja, čuti možda kakve prijedloge pa i primjedbe. To ne bi smjelo biti tako teško, a nikad se ne zna, moglo bi možda potaknuti i kakve inicijative. Ako se pretpostavi da ih (s obzirom da se dodjeljuju samo pojedincima iznad 65 godina) živih bude desetak, to je, htjeli ne htjeli, sveukupno negdje oko 600-injak godina svakovrsnog životnog iskustva. Ako bi očekivali takve susrete, sami bi se međusobno povezivali, izmjenjivali mišljenja te na sastanak došli pripravnici; a bili bi i radosni.

Napisao sam ovdje svašta. Nisam stručnjak za projekcije ni programe. Sve što sam napisao rezultat je dobrih nakana. Ljudi rješavaju sve. Iako će se kome činiti neprimjerenim, završit ću ovo moje razmišljanje (ili pričanje) jednim navodom iz pisma što ga je 1912. velolučkom načelniku uputio tadašnji načelnik općine Blato, ali i istodobni zastupnik i Vele Luke u tadašnjem Dalmatinskom saboru, Joakim Kunjašić (istina kontroverzni, ali odlučni te, barem kad se radilo o susjednom mjestu, i zaslužni Blaćanin):

„Za male poslove mogu se brinuti i mali ljudi, ali za veće poslove, treba i većih ljudi. Velaluka, prid velikom svome poslu, u diobi sa Blatom imala je samo male ljude; nemojte dozvoliti, dragi kume i prijatelju, da se bude moglo reći, da ih je takove imala i pri prodaji kmetskih zemalja...“

Zato ću još jednom ponoviti: Ljudi rješavaju sve.